

ПРОБЛЕМИ ІСНУВАННЯ СМЕРТНОЇ КАРИ ЯК ВИДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПОКАРАННЯ

Актуальність питання полягає у тому, що не зважаючи на скорочення випадків застосування смертної кари та поширення заборони її застосування, низка країн продовжує її застосовувати, не зробивши ґрунтовного аналізу дотримання та забезпечення основоположних прав людини, зокрема права на життя.

Дослідженням даної теми займалися Крушинська А., Лихова С., Ткаченко Н., Чеботарьов С., Цушко С. та інші.

Колізія існує в тому, що кожна людина має право на життя. Це фундаментальне природне право. Слід погодитись з думкою Цушко С. про те, що життя дається людині природою, а не державою. Держава зобов'язана визнавати, поважати та захищати таку цінність [2].

Статтею 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (*далі* – Конвенція) було передбачено можливість застосування смертної кари за вчинення злочину. Але протоколом № 6 від 28.04.1983 року до Конвенції, держави – члени Ради Європи, які підписали цей Протокол, скасували смертну кару, а також законодавчі підстави для засудження до неї [1].

На сьогоднішній день законодавство принаймні півсотні країн передбачає застосування смертної кари. З них 22 країни за 2017 рік виконали смертні вироки. Здебільшого мова йде про країни Близького та Далекого Сходу та Білорусь, а також, зокрема, про окремі штати країни США, яка вважається такою, що започаткувала впровадження законодавства з прав людини. В цих країнах вважають, що існування такого покарання серед іншого сприятиме запобіганню вчинення злочинів як з боку тих, хто готується до вчинення злочину вперше, так і серед тих, хто після виконання покарання, не пов'язаного з позбавленням життя, може вчинити новий злочин.

Цю думку підтримує Крушинська А., яка вважає, що в сучасному світі держава не здатна захистити своїх громадян, тому існування смертної кари для захисту суспільства є виправданим. Більш того дослідниця вважає, що у випадку скасування в країні

такого покарання йому обов'язково має бути встановлено альтернативу [3]. Це твердження заслуговує на увагу, проте потребує більш конкретного розкриття.

Проблема пошуку альтернативи смертній карі полягає у винятковій важкості покарання. В Україні найтяжчою мірою кримінального покарання є довічне позбавлення волі, яке полягає у безстроковому позбавленні людини за вироком суду, що набрав законної сили, зокрема права на свободу пересування. Виконання такого покарання закінчується моментом смерті засудженої особи, проте бувають і винятки (заміна покарання на менш суворе, дострокове звільнення тощо). Оскільки смертна кара передбачає позбавлення людини права на життя, альтернатива такого покарання має передбачати позбавлення або обмеження менш фундаментального, проте рівно важливого права людини. Крім того, при впровадженні нового покарання слід ґрунтовно дослідити його ефективність в частині впливу на рівень злочинності на окремо взяті територіальні одиниці (місто, район в місті, країна тощо).

Таким чином, смертна кара у світі однозначно підлягає скасуванню навіть незважаючи на свою ефективність. Основну увагу слід приділити попередженню вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів шляхом вдосконалення матеріально-технічної бази та професіоналізму співробітників правоохоронних органів, приділення більшої уваги вихованню населення та запровадження інших превентивних заходів.

Джерела:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : зб. законодавчих актів : із змін. та допов. станом на 4 берез. 2016 р. : офіц. текст. Київ : Прав. єдність, 2016. 96 с.
2. Концепция права на жизнь в международном праве. *Міжнародні читання присвячені пам'яті професора Імператорського Новоросійського університету П. Є. Казанського*: матеріали Міжнародної конференції (м. Одеса, 22-23 жовтня 2010 року). Одеса : Фенікс, 2010. С. 132-134.
3. Смертная казнь: проблемы и их решения. *Міжнародні читання з міжнародного права пам'яті професора П. Є. Казанського* : матеріали четвертої міжнар. наук. конф. (м. Одеса, 8-9 лист. 2013 р.) / відп. за випуск к.ю.н., доц. М. І. Пашковський; Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса :

Фенікс, 2013. С. 232–235.

Науковий керівник – к.п.н, доцент Бєляк О. М.